

1 ומתן קב"ב – זריקת הדם על המזבח שתי מתנות שהם ארבע.
 2 והנזפה כגון במנחות ולחמי תודה, והנזפה של המנחה אל המזבח,
 3 כל אלה נוהגים בבמת ציבור ואינם נוהגים בבמת יחיד. רבי יהודה
 4 אומר אין מביאים קרבן מנחה בפמחה כלל, אף לא בבמת ציבור.
 5 ממשיכה המשנה: ויהיו ויגדו שרת – בבמת ציבור יש צורך בבדן
 6 ובבגדי כהונה, אבל בבמת יחיד גם זר כשר להקריבה. וכלי שרת
 7 לקדש את הניתן בהם, כגון דם הקרבן לזריקה, אבל בבמת יחיד לא
 8 היו כלי שרת. ור"ח ניהוץ – הנקטר על המזבח בבמה גדולה, אסור
 9 לצלותו מחוץ למערכה קודם ההקטרה, ובבמת יחיד מותר לצלותו
 10 קודם ההקטרה לכתחילה. ומחיצה לרמים – בבמה גדולה היה חוט
 11 הסיקרא שהיה מבדיל בין הרמים הניתנים למעלה ממנו לבין אלה
 12 הניתנים למטה ממנו, אבל בבמת יחיד אין הקפדה אם זורק למטה או
 13 למעלה. וריחויץ – רחיצת ידים ורגלים קודם העבודה, נוהגת בבמה
 14 גדולה ואינה נוהגת בבמת יחיד.

15 אכל הזמן – דיני פיגול כשחושב לאכול או להקטיר לאחר הזמן,
 16 והנותר – האיסור לאכול מבשר קרבן לאחר זמן אכילתו, והטמא –
 17 והאיסור לאדם טמא (אף שהוא זר) להקריב בבמה, או לאכול
 18 מקרבנות שקרבו בבמה, שוין פנה וזכה – בכל אלה, דין במת ציבור
 19 ובמת יחיד שוה.

נמרא

20 למדנו במשנה שפרה ששחטה חוץ מגייתה אין חייבים עליה. מבררת
 21 הגמרא: מאי חוץ מנחה – היכן הוא המקום שאם שחטה שם יש
 22 צורך להשמיענו שהשחיטה פסולה ושאינו עובר על איסור שחיטת
 23 קדשים בחוץ. מבארת הגמרא: אמר ריש לקיש, ששחטה חוץ
 24 ממקום הברוק לה, כלומר שחטה מול פתח ההיכל, אלא שלא בדק
 25 שאין תחתיו קבר התהום, כלומר קבר שאינו ידוע ושטומאתו
 26 בוקעת ועולה עד לרקיע. והידיעה המשנה שעל שחיטה במקום זה,
 27 אין חייבים משום שחטי חוץ.

28 רבי יוחנן דוחה את ביאורו של ריש לקיש: אמר לו רבי יוחנן לריש
 29 לקיש והלא כל ארץ ישראל ברוקה היא ואין בה טומאת התהום.
 30 הלא אמר רבי יוחנן כוונת התנא כגון ששחטה לפניו מן חומת
 31 ירושלים, כלומר, כחכמים למדו (וינא סה) מפסוק שיש לשחוט את
 32 הפרה חוץ לחומת ירושלים, ומחדשת המשנה שאם שחטה לפניו מן
 33 החומה אין חייבים משום שחטי חוץ.

34 מקשה הגמרא: ולוקמה – היה לו לרבי יוחנן להעמיד את המשנה
 35 כגון ששחטה חוץ לחומה שלא כנגד הפתח, ועל כך אמר התנא
 36 שאין חייבים על שחיטה זו משום שחטי חוץ. ואין לומר שלדעת רבי
 37 יוחנן אין חובה לשחוט את הפרה מול פתח ההיכל, דאמר רב אדא
 38 בר אהבה, שחטה – (לפרה אדומה) שלא כנגד הפתח של ההיכל,
 39 השחיטה פסולה, שנאמר בפסוק (במדבר ט ז) 'ושחט אתה לפני',
 40 ובפסוק שאחרי זה (במדבר ט ד) נאמר 'יהיה (את דמה) אל נכח פני
 41 אהל מועד', יש להקיש שחיטה להזאה, מה הוואתה כנגד הפתח,
 42 כמו שנאמר בפסוק, אף שחיטתה כנגד הפתח. וכי תימא – ושמא
 43 תאמר הלא מקיש – שרבי יוחנן אינו סובר את ההיקש הזה, והא
 44 אתמר – והרי נאמר בבית המדרש מחלוקת אמוראים (שחטה
 45 שלא כנגד הפתח רבי יוחנן אמר פסולה ושחט והזה ריש לקיש
 46 אמר כשרה אל מחוץ למחנה ושחט ואיתמר נמי) בענין פרה
 47 אדומה ששרפה שלא כנגד הפתח, רבי יוחנן אמר פסולה ואפרה
 48 אינו יכול לשמש למי חטאת, ורבי אושעיא אמר, שריפתה בשרה.
 49 טעם מחלוקתם הוא, שרבי יוחנן אמר פסולה, משום שנאמר (במדבר
 50 ט ז) 'ושרף את הפרה', ובפסוק קודם (שם ד) נאמר 'והזה', יש להקיש
 51 שריפה להזאה, שכשם שהזאה שלא מול הפתח פסולה כך שריפה
 52 שלא מול הפתח פסולה. ורבי אושעיא אמר, שריפה שלא מול
 53 הפתח בשרה, משום שנאמר, (שם ט ז) 'על פרישה ישראל, ויש לבאר
 54 שבמקום שפורשת למיתתה, כלומר במקום שגומרת לפרכס ונפשה
 55 יוצאת, שם תהא שריפתה. ומאחר שלא נקבע מקום ליציאת נפשה,
 56 ממילא גם לא נקבע מקום לשריפתה. ואם רבי יוחנן מקיש שריפה

58 להזאה, מסתבר שהוא גם מקיש שחיטה להזאה, שהרי שניהם נכתבו
 59 בסמוך להזאה. ואם כן מדוע לא העמיד רבי יוחנן את משנתו
 60 בשוחט את הפרה חוץ לחומה שלא כנגד הפתח.
 61 מתרצת הגמרא: אמרי – אמרו בני הישיבה, לא מיבעיא קאמר –
 62 לשון המשנה ולדעת רבי יוחנן הוא ברוך של זו ואין צריך לומר זו,
 63 כלומר לא מיבעיא – אין צורך לומר שאם שחטה חוץ לחומה שלא
 64 כנגד הפתח דרחוקי רחקה – שהוא הרחיק אותה ממקום המקדש,
 65 ששחיטתה פסולה, הלא בא להשמיענו שאפילו אם שחטה לפניו
 66 מן החומה דקרוכי קרבה – שהוא הקריב אותה למקום המקדש,
 67 ואימא תתפשט – והיינו ואמר שהשחיטה כשירה, קא משמע לן
 68 התנא שגם במקום זה שחיטתה פסולה, כיון שמקומה הוא מחוץ
 69 לשלש מחנות.

70 הגמרא דנה בויכוח שבין ריש לקיש ורבי יוחנן בענין טהרת ארץ
 71 ישראל: אמר מר, הובא לעיל שאמר לו רבי יוחנן לריש לקיש,
 72 ביארט שהמשנה מדברת באופן ששחט את הפרה במקום שאינו
 73 בדוק, והלא כל ארץ ישראל ברוקה היא. מבארת הגמרא: במאי
 74 קמיפלגי – במה חולקים רבי יוחנן וריש לקיש, מר – ריש לקיש קבר
 75 ירד מפול לארץ ישראל ועצמות המתים במבול שקעו באדמה,
 76 וטומאת המתים בוקעת ועולה. ומר – רבי יוחנן קבר לא ירד מבול
 77 בארץ ישראל. אמר רב נחמן בר יצחק וישניהם מקרא אחד דרשו
 78 – גם ריש לקיש וגם רבי יוחנן למדו את שיטתם מאותו הפסוק,
 79 בתחילת תוכחת יחזקאל על תועבות ירושלים, כינה הנביא את
 80 ירושלים (יחזקאל כב ה) 'טמאת השם', ובפסוק (שם כב כד) נאמר 'כן אדם
 81 אמר לה את ארץ לא מטהרה היא, לא נשמה ביום ועם'. רבי
 82 יוחנן קבר אתמורי מתמה קרא – הנביא תמה ואמר ארץ ישראל
 83 מי – וכי לא מטהרה את, כלום ירדו עליו נשמים ביום ועם,
 84 כלומר במבול, ואיך הפכת להיות ארץ טמאת השם? וריש לקיש
 85 קבר שהפסוק מתפרש בפשטיה – כפשוטו, המשך לנאמר לעיל
 86 שהיא טמאת השם, הלא ארץ לא מטהרה את, מי – וכי לא ירדו
 87 עליו נשמים ביום ועם, כלומר במבול, והרי עצמות המתים שקעו
 88 באדמה.

89 ריש לקיש מקשה על רבי יוחנן ממשנה במסכת פרה: איתביה –
 90 הקשה ריש לקיש לרבי יוחנן, שנינו במשנה (פרה פ"ג מ"ב) שעוסקת
 91 במילוי מים חיים לקידוש אפר פרה אדומה, חצירות היו בירושלים
 92 פניויות על הסלע, ותחתיהן חלול בגובה טפח לפחות, מפני קבר
 93 התהום – שמא יש מת בתוך האדמה ואין מעליו חלל טפח,
 94 והטומאה עולה עד הרקיע. ומביאין נשים מעופרות ויולדות
 95 ומגדלות שם (באותם החצירות) את בניהם שיהיו טהורים לפרה.
 96 ומביאין שוורים ועל גביהן דלתות ותינוקות יושבין עליהן, והיו
 97 הדלתות נחשבות לאהל, ומפסיקות בין התינוקות לקרקע, כך שגם
 98 אם יעברו על קבר בדרכם למילוי מים מהשילוח, תעצר הטומאה
 99 בדלתות ולא יטמאו התינוקות שמעליהן. ובוסות של אבן שאינן
 100 מקבלות טומאה היה בידן, וירדו למעין השילוח ומלאו באמצעותן
 101 מים חיים, וחזרו וישבו במקומן. מוכח אם כן, שבירושלים חששו
 102 לקבר התהום, ולא כרבי יוחנן שאמר ארץ ישראל ברוקה היא.

103 מתרצת הגמרא: אמר רב הונא פריה דרב יהושע מעלה עשו
 104 בפרה, כלומר כיון שהיו מטמאים את הכהן העוסק בפרה בטומאת
 105 ערב ומטבילים אותו, כדי שיתעסק בפרה כשהוא טבול יום, כנגד זה
 106 החמירו בכמה וכמה דברים כדי שלא יזולו בטהרת פרה אדומה,
 107 ובין השאר החמירו וחששו לטומאת התהום, על אף שמעיקר הדין
 108 אין מקום לחשש זה. ואולם אם שחט את הפרה במקום שלא נבדק
 109 מטומאת התהום, אין לפסול את השחיטה בשל כך, כיון שארץ
 110 ישראל ברוקה היא.

111 רבי יוחנן מקשה על ריש לקיש מברייתא: איתביה – הקשה רבי
 112 יוחנן לריש לקיש, שנינו בברייתא פעם אחד מצאים עצמות של מת
 113 בלשבת ייד העצים – מקום שהיו בודקים את העצים למערכה
 114 שלא יהיו מתולעים, ובקשו לגזור מומאה על ירושלים עד שיבדקו
 115 את כל העיר, מחשש שגם בשאר חלקי העיר נמצאים עצמות מת.

המשך ביאור למס' זבחים ליום רביעי עמ' ב

13 הבאתם למִשְׁכָּן, והיינו קִרְבָּנוֹת צִיבור סתמם קִרְבֵּינִי כְּמִשְׁכָּן,
 14 ואולם קִרְבָּנוֹת הַיָּחִיד מן הסתם הוקדשו על מנת להקריבם כְּבָמָה.
 15 קִרְבָּנוֹת הַיָּחִיד שֶׁהוּקְדְּשׁוּ בפירוש על מנת להקריבם למִשְׁכָּן,
 16 יִקְרִיבו כְּמִשְׁכָּן, שנאמר (דברים כג כד) 'מוֹצֵא שְׁפָתַיךָ תִּשְׁמֹר וְעֲשִׂיתָ
 17 כְּאִשֶּׁר נִדְרַתְּ, וְאִם הִקְרִיבְךָ כְּבָמָה פְּטוּר מִמַּלְקוֹת וּכְרַת, כִּיּוֹן שׁוֹז
 18 שַׁעַת הַיִּתֵּר הַבְּמוֹת.
 19 המִּשְׁנָה מִפְּרֻטָּה אֵת הַהִבְדָּלִים בֵּין בְּמַת יָחִיד לְבְּמַת צִבּוֹר, דִּהְיִינוּ
 20 הַמְּזַבֵּחַ שֶׁהִיא בְּגִלְגַל וּבְנוּב וּגְבֻעוֹן. מִבְּאֵרֵת הַמִּשְׁנָה: וְיָמָּה בֵּין בְּמַת
 21 יָחִיד לְבְּמַת צִיבור, בְּמַת צִיבור נוֹהֶגֶת סְמִיכָה, והיינו שֶׁהַבְּעֵלִים
 22 סוֹמְךְ אֵת יָדָיו עַל רֹאשׁ הַקִּרְבָּן קוֹדֵם שְׁחִיטָתוֹ, וְשְׁחִיטָתוֹ צְפוּן – בְּבִמָּה
 23 גְּדוּלָה נִשְׁחָטִים קִדְּשֵׁי קִדְּשֵׁי בְּצִפּוֹן הַמְּזַבֵּחַ,

1 מצות עשה להביאם למשכן. ועובר על לא תעשה, שלא לשחוט
 2 קדשים בחוץ, וְחֵיבִין עָלָיו כְּרַת כִּדִּין הַשּׁוֹחֵט קִדְּשִׁים בַּחוּץ.
 3 ב. הַקְּדִישִׁין בְּשַׁעַת הַיִּתֵּר הַבְּמוֹת וְהַקְּרִיבִין בְּשַׁעַת אִיסוּר הַבְּמוֹת,
 4 בַּחוּץ, הָרִי עוֹבֵר עַל אֵלּוּ בְּעֵשֶׂה שְׁלֵא הִבִּיאוּ לְמִשְׁכָּן, וְעוֹבֵר עַל לֹא
 5 תַעֲשֶׂה לֹא לְשַׁחֹט בַּחוּץ, וְאֵלּוּ בְּאִפּוֹן זֶה אֵין חֵיבִין עָלֵיהֶן כְּרַת.
 6 ג. הַקְּדִישִׁין בְּשַׁעַת אִיסוּר הַבְּמוֹת וְהַקְּרִיבִין בְּשַׁעַת הַיִּתֵּר הַבְּמוֹת,
 7 הָרִי אֵלּוּ בְּעֵשֶׂה עַל שֶׁהִמְתִּין וְלֹא הִבִּיאוּ בְּזִמְנּוֹ לְהַקְרִיבָה בְּמִשְׁכָּן. וְאֵין
 8 כְּהֵן לֹא תַעֲשֶׂה וְלֹא כְרַת, כִּיּוֹן שְׁלֵא וּכְרַת בְּשַׁחֹטִי חוּץ נִאֲמָרוּ עַל
 9 שַׁעַת הַשְּׁחִיטָה, וּבְשַׁעַת הַשְּׁחִיטָה הִיוּ הַבְּמוֹת מוֹתֵרוֹת.
 10 הַמִּשְׁנָה מִפְּרֻטָּה אֵלּוּ קִרְבָּנוֹת קִרְיָבִים בְּמִשְׁכָּן וְאֵלּוּ בְּבִמָּה. מִבְּרַת
 11 הַמִּשְׁנָה: וְאֵלּוּ קִדְּשִׁים קִרְבֵּינִי כְּמִשְׁכָּן שֶׁבְּגִלְגַל בְּזִמְנֵן הַיִּתֵּר הַבְּמוֹת,
 12 קִדְּשִׁים שֶׁהוּקְדְּשׁוּ בְּסַתֵּם וּכְוֹנֶת הַמַּקְדִּישׁ הִיתָה מִן הַסַּתֵּם לְשֵׁם

המשך ביאור למס' זבחים ליום חמישי עמ' א

10 כִּיּוֹן שְׁלֵא יִרְדַּ שֵׁם מִבּוֹל וְאֵין סִיבָה לְטַמֵּא אֵת הָעִיר.
 11 רִישׁ לְקִישׁ דּוֹחָה אֵת רֵאִיִּית רַבִּי יוֹחָנָן וּמִשִּׁיב לֹה: וְלִמְעֻמֵּיהֶּ – וְלִשְׁחִיטָתָךְ
 12 שְׁכַלֵּל לֹא הִיוּ מִתִּי מִבּוֹל, כִּיצַד תִּבְאֵר מְדוּעַ לֹא חִשְׁשׁוּ לְהַרְוִינִי
 13 נְבוֹכַדְנֶצַּר, הָכִי נָמִי דְלֹא הָיוּ – וְכִי גַם בְּאֵלָה תִּאֲמַר שְׁלֵא הִיוּ כִּלְל
 14 הַרוּגִי נְבוֹכַדְנֶצַּר בְּאַרְץ, וְהִלֵּא אֵין זֶה נְכוּן. אֶלְלָא עַל כְּרַחֵךְ שְׁהָיוּ
 15 וּפְנִינְהוּ – שְׁהִיוּ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הַרוּגִי נְבוֹכַדְנֶצַּר, אֵלּא שְׁפִינוּ אוֹתֵם
 16 וְקִבְּרוּם בְּמִקְוֹמוֹת יְדוּעִים, הָכֵא נָמִי – אִם כֵּן גַּם בְּעִנִּין מִתִּי מִבּוֹל, הָיוּ
 17 וּפְנִינְהוּ – הִיוּ וּפִינוּ אוֹתֵם לְמִקְוֹמוֹת יְדוּעִים. וְאִם תִּקְשֶׁה עַלִּי וְאִי
 18 אֶפְלָנוּ – שֶׁאִם אֵבָן פִּינוּ אֵת מִתִּי בְּבַל,

1 עַמְדָּה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל רְגְלָיו וְאָמַר, וְכִי לֹא בּוֹשָׁה וּבְלִימָה הִיא
 2 לָנוּ שְׁנִינְזוֹר טוֹמְאָה עַל עִיר אֲבוֹתֵינוּ, וְהִלֵּא עַד הַיּוֹם לֹא חִשְׁשׁוּ
 3 לְטוֹמְאָה, שְׁהִרִי אִיָּה מְתִי –הַמְתִּים שֶׁל מִבּוֹל שְׁנִמְצָאִים בְּשֶׁאֵר
 4 מִקְוֹמוֹת אֲבֵל לֹא בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל לְפִי שְׁלֵא יִרְדַּ בַּה מִבּוֹל, וְאֵין
 5 סִיבָה לְטַמֵּא בְּגִלְגַלֵּם אֵת יְרוּשָׁלַיִם, וְכֵן אִיָּה מְתִי –הַמְתִּים שֶׁל
 6 נְבוֹכַדְנֶצַּר שֶׁהִרְגֵם וּפִינוּ אוֹתֵם וְקִבְּרוּם, וְדוּקָא עֵתָה שְׁמִצָּאוּ
 7 עֲצָמוֹת בְּמִקּוֹם אֶחָד נְטַמֵּא אֵת שֶׁאֵר הָעִיר מִסַּפֵּק. מְדַקְאָמַר הָכִי
 8 – מִמָּה שֶׁאִמַר שְׁלֵא חִשְׁשׁוּ לְמִתִּי מִבּוֹל, לֹא לְמִימְרָא – הָאִם
 9 אֵין זֶה מְלַמֵּד דְלֹא הָיוּ – שְׁלֵא הִיוּ מִתִּי מִבּוֹל בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל,

אגרות קודש

ב"ה, א' אדר ב', תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג אד"ר, לאחרי הפסק הכי ארוך.

בבקשתו אזכירו ובי"ב שיחיו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע להמצטרך להם מתאים לכתבו, ובפרט להרחבת הפרנסה אודותה מאריך במכתבו.

ובודאי למותר לעוררו אשר באיש הישראלי פרנסה הגשמית קשורה בפרנסה הרוחנית, כי הרי נקראים גוי אחד בארץ, וכפירוש רבנו הזקן אפילו בארץ הגשמית ובענינים הגשמיים, שמה מובן שככל שיוסיף מצדו בעניני פרנסה רוחנית (שזהו תלוי בו שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ובחירה חפשית ניתנה לאיש הישראלי), יתרבה בפרנסה הגשמית (התלוי בנותן התורה ומצוה שהוא דוקא הזן ומפרנס לכל), וכל המוסיף ומוסיף מוסיפין לו.

ומהנכון בפרט שבכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש איזה פרוטות לצדקה וכן גם לפני תפלת המנחה, אף שמובן שצ"ל בלי נדר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ. ב. בטח שומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים.

59 וחצי, ואיך נכנס ראשו לתיבה. מתרצת הגמרא: אלא כך אמר רבי
 60 יוחנן את ראש חוטמו הפנימי לתיבה כדי שיוכל לנשום שם.
 61 מקשה הגמרא: והא אמר רבי יוחנן לא ירד מבול לארץ ישראל
 62 ולשיתו הראם היה בארץ ישראל. מתרצת הגמרא: לדברי ריש
 63 לקיש קאמר – רבי יוחנן אמר שחוטמו של הראם היה בתיבה, רק
 64 כדי ליישב את שיטת ריש לקיש.
 65 מקשה הגמרא: והא קסניא תיבה – והלא התיבה עלתה וירדה על
 66 פני המים מחמת הגלים, ואיך לא נשטט חוטמו של הראם מהתיבה.
 67 אמר ריש לקיש את קרניו של הראם קשרו פתיבה וכך הוא נמשך
 68 עמה.
 69 מקשה הגמרא: והאמר רב חסדא אנשי דור המבול ברותחין
 70 קלקלו וברותחין נידונו, ואיך עמד הראם במים הרותחים ולא נזוק.
 71 משיבה הגמרא: ולמעמיך – ולשיטתך, שהראם לא היה שם, מכל
 72 מקום התיבה שהיתה מרוחה בזפת במפנים ומבחוץ, היכי סניא –
 73 איך שטה במים הרותחים והלא הזפת נפטר בחום המים. ועוד קשה,
 74 הלא גם עוג מלך הפשן לא יכול היה להכנס לתיבה ומבואר בגמרא
 75 (נדה סא) שהוא נשאר בחיים, היכא קאי – היכן הוא עמד, אלא על
 76 כרחק שנס נעשה להם שנצטננו המים שפצצו התיבה ושם עמד
 77 עוג והראם וגם הזפת של התיבה לא נפטר.
 78 מקשה הגמרא: ולרבי שמעון [בן לקיש], נהי נמי – על אף דירד
 79 מבול לארץ ישראל, והא לא פש – והלא לא נשאר שם מתים לפי
 80 שהמים שטפו והורידו הכל לבבל, דאמר ריש לקיש למה נקרא
 81 שמה של בבל מצולה, לפי שקבל מתי מבול נצטללו שם – ירדו
 82 לשם, ורבי יוחנן אמר למה נקרא שמה של בבל 'שנער', לפי שקבל
 83 מתי המבול ננער – הושלכו לשם, ואם כן גם לריש לקיש מדוע יש
 84 חשש טומאה בארץ ישראל ממתי המבול. מתרצת הגמרא: אי
 85 אפשר דלא אידבקו – לא יתכן שלא נדבקו מתים בטיט ולא
 86 התגלגלו לבבל.
 87 הגמרא מביאה דרשה נוספת על השם 'שנער': אמר רבי אבהו למה
 88 נקרא שמה של בבל שנער, שמנערת את עשיריה ממנה, כיון שאינם
 89 מרחמים על הבריות. שואלת הגמרא: והא קתווינ דתו – והלא אנו
 90 רואים שיש בה עשירים. משיבה הגמרא: תלתא דרי לא משכי – לא
 91 תמצא בבבל דור שלישי של עשירים.
 92 להלן מימרא בענין אדמת בבל: אמר רבי אמי כל האוכל מעפרה
 93 של בבל, באילו אוכל בשר אבותיו שמתו שם בגולה. הניא נמי
 94 הכי, כל האוכל מעפרה של בבל באילו אוכל בשר אבותיו, ויש
 95 אומרים באילו אוכל שקצים ורמשים שמתו במבול ושקעו בעפרה
 96 של בבל.
 97 שנינו במשנה: שעיר המשתלח ששחטו בחוץ פטור, שנאמר (ויקרא יז
 98 ד) ואל פתח אהל מועד לא הביאו, כל שאין ראוי להקרבה בפנים
 99 אין חייבין עליו. מקשה הגמרא: ורמינן – וקשה על ברייתא בתורת
 100 כהנים (אחרי פ"ו ה"ה) שלמדה לפטור משעיר המשתלח פטוק אחר.
 101 הברייתא שואלת: או קרבן – שמא מתיבת 'קרבן' שומע אני לחייב
 102 אפילו שחט בחוץ בהמת קדשי פדק הפית, שגם הם נקראו קרבן,
 103 שנאמר במלחמת מדין, (במדבר א) ונקרב את קרבן ה', והיינו
 104 שהקדישו לה' גם תכשיטי נשים, ואלה הוקדשו לבדק הבית ונקראו
 105 קרבן.
 106 משיבה הברייתא: תלמוד לומר – מלמדנו תחילת הפסוק ואל פתח
 107 אהל מועד לא הביאו, שדווקא מי שראוי לבא באהל מועד ולא
 108 הביאו, חייב כששחטו בחוץ, יצאו קדשי פדק הפית שאינן ראויין
 109 לבא אל אהל מועד להקרבה, ועל כן אינו חייב כששחטם בחוץ.
 110 שואלת הברייתא: ושמן אוציא – אמעט מהפטוק את אלו וקדשי
 111 בדק הבית שאינן ראויין להבאה לאהל מועד, ולא אוציא את שעיר
 112 המשתלח שהוא ראוי לבא אל פתח אהל מועד להגדלה ולוידוי.
 113 משיבה הברייתא: תלמוד לומר – מלמדנו הכתוב 'לה', להוציא
 114 שעיר המשתלח שאינו מיוחד לה'. נמצא שהברייתא פוטרת בשחט
 115 שעיר המשתלח בחוץ מילה, ואילו משנתנו פוטרת מואל פתח
 116 אהל מועד לא הביאו.

1 אס כן כיצד יתכן שיש בארץ ישראל מקום שאינו בדוק, הא איפני –
 2 הלא פינא אותם. אומר לך, נהי דאיפני – אף שפינו אותם מירושלים,
 3 מכל מקום מבולא ארץ ישראל לא איפני – לא פינא אותם.
 4 איכא דאמרי – יש אומרים שאת הקושיא מהברייתא לא הקשה רבי
 5 יוחנן לריש לקיש, אלא איתביה – הקשה ריש לקיש לרבי יוחנן,
 6 רבי יהושע אמר מתי מבול היה מתי נבוכד נאצר, מאי לאו
 7 – האם אין ללמוד מהלשון הדומה, מדהני הו – שכשם שמתו
 8 נבוכדנצר היו בארץ ישראל, הני נמי הו – כך מתי מבול היו שם
 9 ורבי יהושע אמר היכן הם. השיב רבי יוחנן לריש לקיש: מידי איריא
 10 – וכי ראיא היא זו, הא בראיתיה והא בראיתיה – על כל אחד דיבר
 11 לפי ענינו, על מתי נבוכדנצר אמר היכן הם לפי שפינו אותם, ועל מתי
 12 המבול אמר היכן הם לפי שלא היו כלל בארץ ישראל.
 13 ריש לקיש מביא ראייה לשיטתו מפסוק: איתביה – הקשה ריש לקיש
 14 לרבי יוחנן, נאמר במבול (בראשית ז כב) 'מכל אשר פתחה מתי' – כל
 15 בני האדם שהיו ביבשה מתי, משמע אף בארץ ישראל. בשלמא לדידי
 16 – לשיטתי דאמינא – שאמתי ירד מבול לארץ ישראל, משום הכי
 17 מתי שם בני האדם, אלא לדידי – לשיטתך שלא ירד שם מבול אמאי
 18 מתי – למה מתי בני אדם בארץ ישראל. השיב רבי יוחנן לריש לקיש:
 19 בני האדם מתי משום הכלא – מחמת החום הרב ששרר בה בעת
 20 ירירת המבול, פדך חסדא, דאמר רב חסדא בטעם עונש המבול,
 21 ברותחין קלקלו וברותחין נידונו, ברותחין קלקלו היינו בשכבת
 22 וזע, כלומר בהשחתת זרע, וברותחין נידונו במי המבול שהיו
 23 רותחים, דתיב הקא – שבסוף המבול נאמר (בראשית ח א) 'וישובו
 24 המים' ותיב התם – ושם במגילה נאמר (אסתר ט ז) 'ותמת המלך
 25 שקכה', למדנו ש'וישובו' לשון צינון. ואף שרבי יוחנן מודה שמתו
 26 בארץ ישראל מחמת המבול, מכל מקום לדעתו אין חשש בארץ
 27 לטומאת התהום, כיון שמתים אלו נקברו מאוחר יותר בבתי קברות.
 28 איכא דאמרי – יש אומרים שאת הראיה מהפסוק לא הביא ריש
 29 לקיש נגד רבי יוחנן אלא איתביה – הקשה רבי יוחנן לריש לקיש,
 30 נאמר (בראשית ז כב) 'מכל אשר פתחה מתי, בשלמא לדידי
 31 לשיטתי דאמינא – שאמתי לא ירד מבול לארץ ישראל, משום
 32 הכי הוי תרבה – לכן היו מקומות חרבים [יבשים] שלא ירד שם
 33 מבול, כגון בארץ ישראל, ומתו כולם מהחום, אלא לדידי –
 34 לשיטתך שירד מבול בכל המקומות, מאי תרבה – היכן היה מקום
 35 יבש. השיב לו ריש לקיש: תרבה שהיתה מעיקרא – הכוונה שמתו
 36 כל אלה שהיו באותם מקומות שקודם המבול היו 'חרבה'.
 37 שואלת הגמרא: ואמאי קרי ליה תרבה – מדוע קוראת התורה
 38 לאותם מקומות 'חרבה'. משיבה הגמרא: פדך חסדא, דאמר רב
 39 חסדא, בדרך המבול לא נזורה גזרה של כליה על דגים שפבים,
 40 שנאמר 'מכל אשר פתחה מתי' – רק אלו שחיו על היבשה מתי,
 41 ולא מתי הדגים שפבים.
 42 מקשה הגמרא: בשלמא למאן דאמר [רבי יוחנן] שלא ירד מבול
 43 לארץ ישראל, היינו דקם רימא התם – שהייה ששמה ראם' הוכר
 44 והנקבה, בזמן המבול היו בארץ ישראל, לפי שלא יכלו להכנס
 45 לתיבה מרוב גודלם. אלא למאן דאמר [ריש לקיש] ירד מבול גם
 46 בארץ ישראל, רימא תיבא קם – היכן עמד הראם בזמן המבול.
 47 מתרצת הגמרא: אמר רבי ינאי גזריות – גורים של הראם הפנימו
 48 בתיבה. מקשה הגמרא: והאמר רבה בר בר תנה לדידי – אני עצמי
 49 הו לי אוזוליא דרימא בת יומא – ראיתי ראם היום ביום שנולד,
 50 והו – והיה גדול כהר תבור, והר תבור כמה הו – מה גודלו,
 51 ארבעין פרסי – ארבעים פרסאות. משבא דצואריה – גודל העור
 52 של צוארה היה תלתא פרסי – שלש פרסאות. מרבעתא דרישא –
 53 המקום שהניח עליו את ראשו, רחב כדי פרסא ופלגא – פרסא וחצי,
 54 ואותו ראם רמא כבא – הטיל גלל וסכר ורדנא – וסתם את נדר
 55 הירדן, ואם כן גם הגורים לא יכלו להכנס לתיבה.
 56 מתרצת הגמרא: אמר רבי יוחנן רק את ראשו של הראם הפנימו
 57 לתיבה. מקשה הגמרא: והאמר מר – והלא רבה אמר שמרבעתא
 58 דרישא פרסא ופלגא – שמקום הנחת ראשו של הראם הוא פרסה

רק לקריאה בציבור

יח וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְהוֹנָתָן מִחֵר חֲדָשׁ וְנִפְקְדָתָ כִּי יִפְקֹד מוֹשֶׁבֶדָּ: מִבּ וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדוֹד לָךְ לְשָׁלוֹם
 אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה יִהְיֶה | בֵּינֵנוּ וּבֵינֶךָ וּבֵין זָרְעֵי וּבֵין זָרְעֶךָ
 עַד-עוֹלָם:

לאחר שמסיים ההפטרה יאמר המפטיר ברכות אלו

פְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מְלֹךְ הָעוֹלָם, צוֹר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת, הָאֵל
 הַנְּאֻמָּן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שְׁכַל דְּבָרָיו אֱמֶת וְצַדִּיק: נְאֻמָּן, אַתָּה
 הוּא יי אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדָבַר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אַחֲזֹר לֹא יֵשׁוּב רִיקָם, כִּי אֵל
 מְלֹךְ נְאֻמָּן וְרַחֲמָן אַתָּה. פְּרוּךְ אַתָּה יי, הָאֵל הַנְּאֻמָּן בְּכָל דְּבָרָיו:

רַחֵם, עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נַפְשׁ תּוֹשִׁיעַ וּתְשַׁמַּח בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ.
 פְּרוּךְ אַתָּה יי. מְשַׁמַּח צִיּוֹן בְּבִנְיָה:

שְׂמַחְנוּ, יי אֱלֹהֵינוּ, בְּאַלְיָהוּ הַנְּבִיא עֲבָדֶךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ, בְּמַהֲרָה
 יָבוֹא וַיַּגֵּל לִבְנוֹ, עַל כְּסֹאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר, וְלֹא יִנְחְלוּ עוֹד אַחֲרֵים אֶת כְּבוֹדוֹ.
 כִּי בְשֵׁם קִדְשֶׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ, שְׁלֹא יִכְבֶּה גֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: פְּרוּךְ אַתָּה יי, מִגֵּן דָּוִד:
 עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שֶׁנִּתְּתָ לָנוּ יי
 אֱלֹהֵינוּ לְקִדְשָׁהּ וְלִמְנוּחָהּ, לְכָבוֹד וּלְתַפְאֲרָתָהּ. עַל הַכֹּל, יי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ
 מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ. יִתְפַּרֵּךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: פְּרוּךְ
 אַתָּה יי, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

הַמוֹלֵד: הִיָּה בְּלֵיל שַׁבָּת, שְׁעָה 12 בְּלֵילָהּ, 71 חֲלָקִים.

ראש חֲדָשׁ אֲדָר ב, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁנִי הֵבֵא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה.

המשך ביאור למס' זבחים ליום חמישי עמ' ב

10 לכן המיעוט הוא מ'לה', כיון שהוא עתיד לבוא לאהל מועד לצורך
 11 וידוי, וכפאן במשנה מדובר לאחר וידוי, לכן המיעוט הוא מ'ואל פתח
 12 אהל מועד לא הביאו' שהרי אינו עתיד לבא לאהל מועד.
 13 שנינו במשנה: קדשי מזבח ה'רובע' וה'נרבע', ששחטם בחוץ פטור,
 14 ולמדו זאת מהפסוק (ויקרא י"ד) 'להקריב קרבן לה' לפני משכן ה', כל
 15 שאין ראוי לבא לפני משכן ה' אין חייבים עליו. שואלת הגמרא: והא
 16 נמי - גם ברובע ונרבע תיפוק לי' - נלמד לפוטרו מ'ואל פתח אהל
 17 מועד לא הביאו', שהרי הם פסולים להקרבה.

1 מתרצת הגמרא: לא קשיא, פאן כבריייתא מדובר ששחט את השעיר
 2 קודם הנגלה, ואין לפוטרו מ'ואל פתח אהל מועד לא הביאו', שהרי
 3 הוא עתיד לבא לשם להגדלה, ולכן הפטור נלמד מ'לה', אולם פאן
 4 במשנה מדובר ששחט את השעיר בחוץ לאחר הנגלה, שכבר אינו
 5 ראוי להבאה לאהל מועד, לכן הפטור הוא מ'ואל אהל מועד לא
 6 הביאו'.
 7 מקשה הגמרא: אחר הנגלה נמי האיפא וידוי - הלא הוא עדיין
 8 עומד להבאה לאהל מועד להתודות עליו. מתרצת הגמרא: אלא
 9 אמר רב מני כן תתריץ, לא קשיא, פאן כבריייתא מדובר קודם וידוי